

De més drets començem.
De més drets començem.
Los drets individuals son
imprescriptibles, singula-
bles é inalienables. •
Legislar la Llibertat hein
pretext de garantia, es
cometre atentat contra ella. •
La llibertat propia acaba allí
abont comença la llibertat
ajena. Es licit, donchs, si
individuo fer tot lo que no
perjudiqui á un altre. •
La resignació que predican
las religions no es més que
la fórmula del engany ab
que s'preté perpetuar la in-
justicia social en lo mon. •
Las religions son ceixas
d'ahores que visquen de la
estafa d'admetre capitalisme
la terra, assegurant pagar
rescates interessos al cal.



PERIÒDICH POLÍTICH VERMELL

LA TRAMONTANA
defensa 's principi llibe-
rais més avançats, sense
atençants de cap mena. •
La TRAMONTANA es anti-
religiosa de tota les re-
ligions, porque totas son
igualment dolentes y de-
pressivas para la dignitat y
la inteligencia humana. •
La TRAMONTANA es política
defensa sempre al més ad-
vancat contra 's més reac-
cionari, y sosté la necessitat
d'una gran reforma social
que transformi 'l modo de
ser del productor, evuy
expedit al capitalisme. •
La TRAMONTANA no està
adilida é cap partit, servint
los interessos generals de la
llibertat sense compromissos
ni preocupacions de costar.

La salut del poble
es la suprema llei

La Tramontana es lo periòdic que s publica en idioma catalá
més avançat en ideas polítichs, religioses y d' economia social.

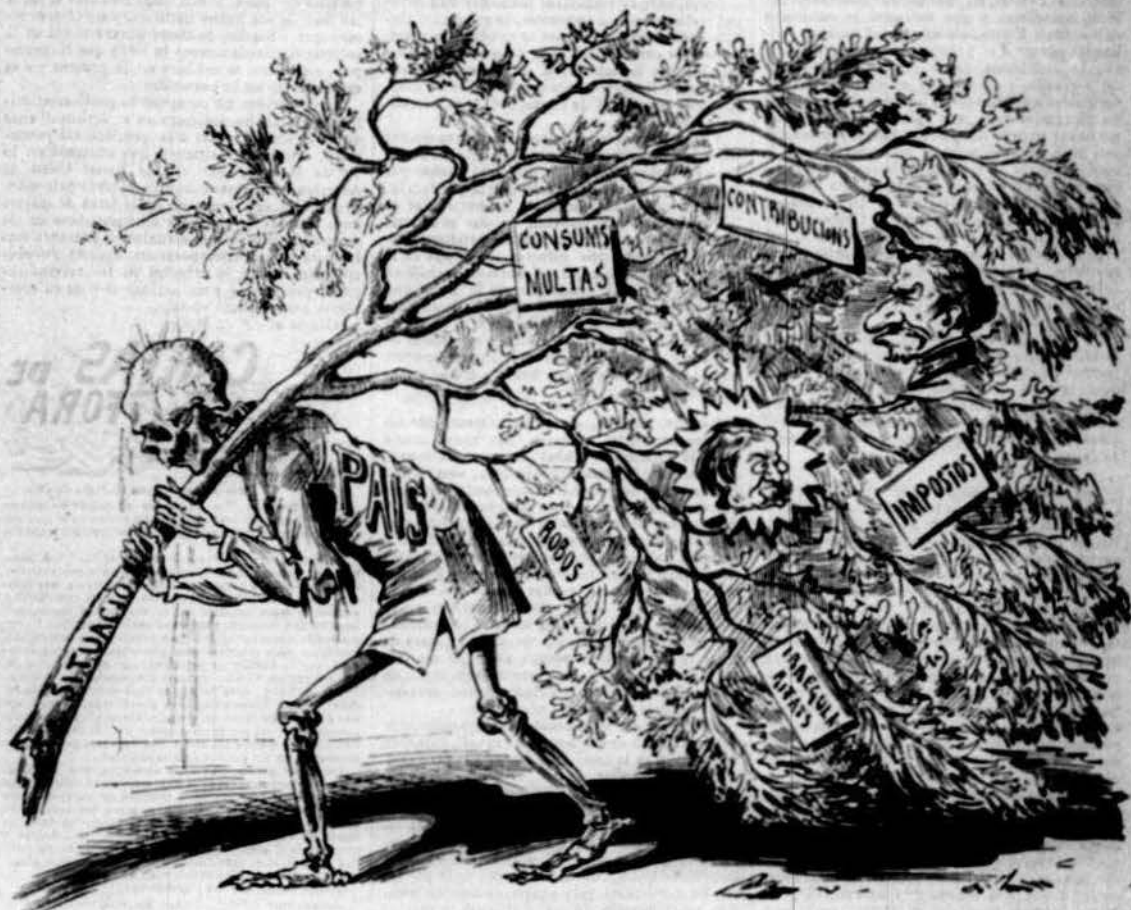
Lo Treball es la
primera necessitat

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Espanya, 1 pesseta trimestre.— Extranjer, 3
Las suscripciones se pagan per adelantat

ADMINISTRACIÓ: carrer de Ponent, 1, 1.º : BARCELONA
Pels pagos s'admeten llibreries del Giro Mitjà, Dintres de facil cobro
y sellos de 15 cèntims. No s'admeten llibreries especials de periòdichs

PREUS DE VENTA
Número solt, 5 cèntims.— Jo exemplars, 1 pes.
Sort é llun puntualment cada divendres

LO RAM DE LA SITUACIÓ



Carrega 'l pobret Pais
ab un ram tan pestilent,
que si no 'l llensa corrent
ja está ben fresch l' infelis.



QUESTIONS SOCIALS

XX
LAS VUYT HORAS

De totes las qüestions que las ideas socialistas han remogut y quin anàlisis y discussió han provocat, cap fins avuy ha portat tanta agitació al mon com la qüestió de fixar vuyt horas com a jornada màxima de treball, i a pesar de que ella per sí sola no pot resoldre res en lo gran problema de la emancipació econòmica del proletariat.

Y cómo es, se 'ns dirà, que sent aquesta qüestió de poca importància, ha portat y porta més agitació ella sola que totes las demés que son veredaders punts importants del socialisme y qüestions capitals pera resoldre 'l problema?

A lo qual respondrem: La agitació produhida per la qüestió de las vuyt horas es per ser aquesta una reforma d' immediata realització, y perquè llibra't ja formal batalla per ella l' exèrcit proletari ab l' exèrcit burges, s' ha començat per aquí a patentarse la lluyta de classes que no acabarà fins a la abolició d' ellas per medi de la Revolució social.

Las qüestions de la propietat, de la abolició de la explotació del home per l' home y del interès al capital, tripode en que descansan las ideas socialistas y que entranya la substitució dels actuals Estats polítics de las nacions civilizadas per un Estat econòmic universal, son encara problemas quina inmediata resolució no s' prevéu, y encara que en ella descansan la veredadera qüestió social, no agitan per avuy ni en un cénim de lo que agitarán més tart, per no haver encara determinat las circunstancias una gran agitació popular en aquest sentit. Y com en cambi la qüestió de las vuyt horas ha comogut ja a tot lo mon, per ella ha llibrat ja grans batalias lo proletari ab la burgesia y per ella s' aixecaren las forces de Chicago abonantia aixís la sanció de venerats màrtirs, per aixó la qüestió de las vuyt horas comoug, agita, perturba, revoluciona als uns tant com cohibeix als altres, perquè pot dirse d' ella que es actualment la bandera de combat de las classes productoras jornaleras.

Y quó significa, donchs, aquesta qüestió avuy, actualment, que tant agita? Té veredaderament la importància que se li dona y val de debó la pena de fer per ella 's sacrificis que tamba estan disposats a fer los proletaris pera alcançar tal reforma? Aném a analisar la qüestió y després podrém respondre ab ple coneixement de cause.

Los adelantos científicos, inventant y perfeccionant cada día més la maquinaria, han alterat sensiblement lo modo de ser de la producció. En la industria sobre tot, molt també en la agricultura y bastant en arts, es ja casi del tot desconogut lo modo de produhir de cinquanta anys enrars, puig avuy se produheix ab facilitat ananombrosa en relació a temps passats no llunyanos. De es veritat que per una part aquesta facilitat de producció ha produhit sos naturals beneficis abaratint molts productos que s' han pogut més al alcan de ser consumits per tothom, mas també aquesta facilitat de producció ha determinat una sobra de brassos lomenes, com que tant de ser adorable ha resultat espesosa per no haver pogut trobar son natural equilibri en lo modo de ser de la economia social present.

En efecte: poseedor lo capitalists de la maquinaria, sols ha tingut en compte sos interemes en la producció. La facilitat d' aquesta ha deixat brassos en vaga, quant al obrer son medi de viare, y desmuntant aixó lo no poder consumir lo que a ses necessitats convenia, condició que, a la vegada que determinant vida horrorosament miserable al obrer, també feya que 's productos no tinguessin tota la sortida que per son abaratiment s' haurian facilitat. Y a la sombra d' aquest vicí social han nascut aquestas tremendas crisis tan anómalas, tan desastrosas, tan antinaturals, que fan que 's productos se melmetin per falta de consumidor:

mentres l' infelis necessitat se mor de miseria per falta de medis a adquirir aquells productos. Y d' aquí resulta la mort per sobra de vida: lo excés de producció, la sobra de brassos, la facilitat de produhir, determina la miseria, la inanició, la falta de productos pel treballador; en una paraula: l' excés de riquesa social determina la miseria del obrer. Aixó sol basta pera fer lo procés de la societat present.

Y quin remey pot trobarse a aquestos mals? Ja ho havém dit: en tot desequilibri no queda més remey que buscar lo centre de gravetat pera tornar a equilibrarse. Lo mecanisme ha desequilibrat l' empleu dels brassos en la producció, fent que sobrin en molts dels rams en que abans faltavan. Y com no es possible prescindir de la maquinaria perquè ella implica civilizació y avens per més perturbacions momentàneas que pugna produhir, resulta que l' equilibri del empleu de brassos no s' pot buscar en altre punt que en la disminució de las horas de treball de cada productor. Dirán que aixís se tornarán a encarrir los productos, no quedant, per consegüent, en disposició de ser consumits pels treballadors! En primer lloch, aquesta rahó es ficticia, perquè sempre a més facilitat de produhir té de correspondre relatiu abaratiment del producte elaborat, y lo que generalment está encarrat la producció no es lo preu del treball, sino la ambició del capitalista, la usura del escaparador, las fortunas que fan ab ella, sens ferhi més que dany deteníu, tots los intermediaris negociants entre l' productor y l' consumidor. Y en segon lloch, encar que s' encaris en la proporció del més valor donat al treball, sempre aquesta condició determinaría benestar general, perquè treballant tothom y adquirint pel treball medis a consumir, la producció tindria més sortida, y llavors se produhiria precisament la contraria d' avuy en que a més producció, per la més sobra de brassos, menos consum; y llavors, per la menos sobra de brassos, més consum y de consegüent més necessitat de producció.

Y com lo problema de las crisis actualment no s' pot presentar may per falta de producció, sino per sobras d' ella, ja que está probat per irrefutables datos estadísticos que la producció, sens cap esforç extraordinari, se pot doblar de las necessitats del consum en los productos agrícolos y s' pot triplicar en los productos industrials, tenim que mentres tot aboga en la societat present lo rebait d' horas de treball en lo jornal de cada productor, no hi ha ni una sola rahó que aboni l' anti-racional sistema de que uns productores se rendeixin a la fatiga de jornadas de deu, dotze, catorze y més horas de treball, en tant altres moren de miseria per no trobar en qué ocupar sos brassos forsadament inactius.

Resulta, donchs, clar y terminant, per las rahons exposadas, que las vuyt horas com a jornada màxima de treball es cosa que convé, no tan sols a la classe treballadora, sino a tota la humanitat en pes. Als obrers convé pera ocupar tots sos brassos, pera guanyarse millor la vida y pera poder possehir més instrucció que podrán proporcionar-se no estant supeditats a excessiu treball; a las classes mitjias productoras convé pera millor donar sortida a sos productos; y a las classes elevadas també convé pera seguir gosant de respectiva tranquilat en lo goig de sos privilegits, puig mentres lo malestar y la miseria atropelli per tot, ningú gosarà de perfecta tranquilat, perquè abans de morirse de gana es licit al home cometre tota mena de violencias individual y colectivamente pera satiefier sas més imperiosas necessitats.

Y demostrada ja la necessitat imprescindible de la reducció de las horas de treball, sols toca veure quin es lo camí més a propósit pera conduhir a tal resultat.

Dos se n' indican: lo primer l' establir lo en las lleys de cada país; lo segon procurant la mateixa classe treballadora per medi de la resistencia. Y per pòch que s' analis lo primer medi se troba descauida perfectament inútil: en primer lloch, com las lleys son fetas per las classes dominants, may aquestas volen desprendre graciosament de sos privilegits, y precisa obligarlas per la resistencia. Se 'ns dirà que las classes obreras, sent us del dret d' elegir representants propis alí abont hi bagi sufragi universal, poden influir y fins portar se vuyt en la confecció de las lleys. A aixó sols nos resta produhir la argumentació de nostre article, de

acuesta colecció. Lo sufragi universal, y per ell se veu quan ficticia es la soberanía popular ab que s' presté enganyar al poble, mentres no tinga garantit son dret a la vida. Pero encara hi ha molt més contra aquesta veredadera utopia social: suposant feta una llei imponent las vuyt horas com a jornada màxima de treball, ¿hi ha algú prou ingocent pera creure de bona fe que aquesta llei se cumpliria? Varias son las naciones que tenen lleys que regulan las condiciones del treball, inclús Espanya, que té la llei republicana de 1873 regulant lo treball de las donas y dels noys. ¿S' ha cumplert aquesta llei en poch ó en molt? Ningú ho ignora: a pesar de que difícilment se trobará en tota Espanya un sol taller, fabrica ó mina de relativa importancia en que no s' falti descaradament a las prescripcions d' aquella llei tan fácil de cumplimentar, ni en un sol punt, ni una sola vegada, ab tot y haver recordat las autoritats en varias ocasions lo cumpliment d' aquella llei, se sab que s' ha ja pres cap mida conduhent a fer efectiu lo que en ella se senyala.

Donchs si la llei reduhint las horas de treball sens merca dels salaris no ha de donarla l' Estat, y si la dona no ha de poder ni voler ferhi cumplir, ¿quin remey queda a la classe obrera pera obtenir aquesta millora de moment, aquesta bandera de combat per arribar a sa emancipació? No 'n queda d' altre que la resistencia al capital, la propia activitat y l' propi valer pera obtenir en benefici propi lo que may lo que s' creu son enemich voldrà cedirli de bon grat.

Be es veritat que aixó es ja empenyar batalla; mas afortunadament no son encara, aquestas, batalias en que la sanció tinga de corre si no se las treu de sos limits naturals, y no té més remey que llibrarlas la classe obrera si vol en la societat civilizada ocupar lo lloch que li correspon, aspirant a sa millora en lo present y a sa emancipació en lo pervindre.

Aixís creyém ho comprén lo proletari militant, y aixís ho demostra ab sa actitud d' enés que s' tracta de posar a la práctica tal pensament, actitud de resistencia que començá en lo 1.º de Maig de 1886 en los Estats Units de América, que aixecá honrés patibul pels màrtirs de Chicago, y que en igual fetxa de quatre anys després se presentá amenaçadora en tot lo mon civilizat y que actualment presenta tota los caràcters d' encarnarse en aquesta revolucionaria actitud lo principi de las reivindicacions proletarias pera arribar al fi de sa completa emancipació social.

¡Gloria al 1.º de Maig!



Punt d' Armentera 16 Mars de 1891

Amich Director: Lo que acaba de passar en aquest poble, llibra't per essencia, es una prova de lo que pot valer lo sufragi universal pera emancipar als treballadors.

Fa ja més de tres anys que en una elecció d' Ajuntament se posaren d' acort tots los liberals més avensats d' aquesta villa, y votaren una candidatura de tres federales y dos possibilistas, obtenint victoria completa y passant a ésser mayoría en la corporació municipal. Donchs han vingut ara las eleccions de diputats a Cortes, y aquella mateixa elecció pels republicans han fet talo malicias pera procurar que guanyassen los conservadors, que la fàctich de pensari, i er exigencia del fabricant Botians Vicens, cacique d' aquest poble, y Albert Deusa, de Vall, altre fabricant, lo tinent d' alcalde federal Joseph Tous amagat las candidatures republicanas d' en Felice Casarria y José Alvarado, del Vendrell, conservador, tot per prevació de que amo lo fabricant Botians, fent lo mateix los altres dos regidors possibilistas aixecava a tal xití pel vot dels republicans.

Tot lo dit probé, en nostre concepte, que 'l sufragi universal no pot ser may la expresió de la voluntat dels electores, puig mentres no s' destruya de independencia en lo part econòmic, ó lo que es igual, mentres un no se tinga de vencer la miserable vida rebent un salari de mans de conservadors, no s' pot votar ab llibertat, y convençut d' aixó 'ns firmam han resolt denotar la política y presentar al camp de la lluyta mere que ningú nos enganyi ni ensaltes lo vot ab totes legitimit.

Disposi de vos amichs y companys,

JACINE OUBÓ Y DOBL.—JOSEPH PRATS.—JOAN MARTÍ.

Cal Andreu de Palomar 16 Mars de 1891

Estimat company d' infers: Després de seludar afectuosament y voté y demás socorrimos companys de La Tramontana, el criti de joch a les garras de la ranciosa fàctich dels magistres de llibra't passó a ferhi dos quates, parlant en menada antiga, de lo que en aquesta lo-

tir las Consideraciones acerca del interrogatorio circulado a las agrupaciones obreras por la Comisión de reformas sociales, publicadas lo mes passat per la Societat d' Impressors de Barcelona en un número extraordinari de son Butlletí.

Verdaderament que si poguéssim disposar de tot l'espai necessari pera contestar al *Diari de Barcelona* i donar idea a nostres lectors de las solemnitats barbaritats que tan a la fresca ensarta, seria cosa de passarhi un bon rato, mes ja que l'espai no 'ns ho permet, aném a donarne lliugers idea.

En son primer article fa gimnástica de cervell intentant parangonar lo socialisme modern ab lo socialisme catòlic, en quina gimnástica fa plantes tan fenomenals com las següents: —Lo socialisme no es una doctrina, sino una bandera de guerra. —La societat humana analansa sa perfecció ab lo cristianisme. —La riquesa es origen d'angustias. —La nota dominant del socialisme es ser anti-social. No nos volém entretenir analisant tal barbaritat.

En son segon y tercer article caça ja l'*Brusi* una miqueta més pràctic. A volta de repetir mil vegades conservadors viuperis contra lo autor del escrit, afirma també repetidament y ab tot l'énfasi de que pot ser susceptible un sabi de tot ordre, que «aquell escrit no es de obrers, sino d'un lliurat, d'un catèdràtic, d'un burgés, que xixis ha manejat ell lo componedor com los redactors del *Diari* son xinos.» [Bon argument pera emplear contra la classe obrera, que s'ha reunit, ha nomenat ponèncias, ha discutit dictàmens, alguns d'ells elaborats en las mateixas imprentas, y ha seguit pas a pas la treballosa confecció del document] [Bònica manera de mostrar sa competència en aquestes qüestions té l'*Brusi*!]

Y es que aquestos sabis encatronats que no conceben més talent que las sofisticas elucubracions de la filosofia burguesa, creuen de bona fe ¡aixís son d'estúpids! que no existeix el mon més lògic que la que s'ensenyava en las càtedras, ni més talent que l' dels homes ab títols, ni més eloqüència que la estudiada, ni més sentit comú que l' de las fórmulas aristocráticas y empallosas.

Y en h, per acabar. Que l'articulista quedaria glassat d'espant y obligat pel ridícul si tingüés de sostenir rahnada discussió ab la ploma ó la paraula ab qualsevol de molts socios de la referida corporació d'impressors de Barcelona, que de segur lo deixarien com un verdader xino, que ja ho es en las qüestions socials.

Aquesta es la única contestació que mereixen las tonades del articulista del *Diari de Barcelona* que s'ocupà del notable document de la Societat d' Impressors.

Demà dissapte, nostre antic col·laborador y amic Lluís Millà farà son benefici en lo teatre Cuervo-Vico, estrenant ¡quatre pessas! degudas a M. Riusec, J. Ayud y Rabell, A. Guasch Tombas y Pepet del Carril, altres quatre que també variats vegades han honrat las columnas d'aquest periòdic ab sos treballs literaris. Bona sort manifestada per honra y profit desitjem a tots plegats.

LA QUARESMA

(DIVERSES OPINIONS SOBRE 'L DEJUNI.)

La Quaresma per mi ja fa més de tres anys que dura.

Una viuda.

Jo solament dejuno quant no tinc quatre rals per gastar.

Un viudo.

¡La Quaresma! ¡vaya quina novetat! per mi lo dejuni es perpètuu.

Un mestre d'estudi.

Aixó de dejunar per mi son vuyts y nous y cartas que no lligan; lo qu' es jo no m' embolico, com més de quatre beneyts; si nosaltres dejunèssim no estariem tan grassos.

Un rector.

La Quaresma, ¡vaya quin tip de dejunar! ni tant sois un dia poger tastar carní...

Una majordona.

Jo si no dejuno es porque mossen Benet diu que no 'm convé.

Una beata.

Per mi la Quaresma no existeix; sempre menjolo matèix.

Una casada.

Durant la Quaresma es la única temporada que jo no barrejo.

Un casat.

M'agrada la Quaresma porque ab los dias de peix jo remeno més sardina y m'queda més bon jornal.

Una pescatera.

Jo si dejuno es porque la mare no 'm deixa may de vista.

Una noya promesa.

Y finalment diré a mos lectors que si jo dejuno es porque l'reglament m'ho marca.

M. Garró.

RETRATOS A LA PLOMA

SONETS ROMANTICOS

IX

Lo high-life

Est' esclau del capítou de las modas ni que didicel los pel magilbudar; boy padiant ab palusars encucidas; encal que algun holar ¡que no! ab dodar... Ab solitzar pezaine lligar bodas, dibent per totas parts: «lo tinc fexadad ab ma helmorada y glicias delicadas ja las mez ignoerant (!) y encucidodas.» Devant de 'l Libre dir a las pinedas en palutar bonicar mil mentidas; lojant tan totz fe l' or pel 'quettar cedir aquest tipo engomat veurax si l' midax; y com si veuleix mèix, fument bon pudor, volent tenil talent... no mez es un budax. J

CAROL ZALAMÉ



En las comedias que posan en escena los dias festius a la tarde en lo teatro mistich del Pi, de aquesta ciutat, lo passat diumenje estrenaren una pessá d' algun ruch negre en que l' cacatòqu ¡preguntava si impio si volian fer una revolució pera destronar al tot poderós y posarse un d'ells al seu puesto «pera tenir més amplia llibertat y fer la tabola del sigle.» a lo que contestá l' heretije que sí, que «també voliam los heretjes destronar al Deu que 'ls ha fet.»

Si ab aquestas exemplars conferencias es com pensan los catòlics empustrar a sos creyents, ja no es extrany que tots tirin per burros y'n surtin ab la seva.

¡La misericordia divina 'ls protegeix, creadors dels més grans animals!

Volian portar una imatje d' una iglesia de Palos a restaurar a Madrid, y la pietat dels feligresos ha fet explosió oposante de tal modo al desamparo del punt per part de la verje de deus, que las mateixas autoritats han tingut de deixarho corre pera evitar un conflicte.

Quan un poble defensa la estada de una imatje en la iglesia d' un modo que no sab defensarhi sos drets, es poble embrutit.

Per aixó encara tenim los capellans y frares que 'ns mereixem.

No fou mala la serracina que s' armá en lo convent dels cap-pelats caputxins de Menresa.

Es lo cas que tenim d' anar allí l' tribunal a embargar un armonion, lo pare prior los va rebre ab tals reverendíssims modos, que volia esquetzar l' acta del requeriment, y no poguentho fer volia impedir la sortida al tribunal y 's posá a tocar la campena, no sé si demanant suñil pera pensar als senyors de la justicia.

Lo cas fou que aquestos tocaren soleta més que depressa procurant posarse fora de tret de tan furiosa pernicitat, a pesar de que portavan la justicia pel mached.

Ja sento a dir que s' ha obert lo corresponen sumari en averiguació dels fets y consegient càstich de qui resulti culpable d' algun fet punible, però tothom creu que la justicia que 's puga fer ja un cap-pelat se podrà embolicar ab una fulla de pi, porque quan ells s' streveixen a tals barrabassadas ja saben lo que fan y tenen per cert que poden contar ab la impunitat.

¡Nos ho confirmaran los fets! Allá veurém. Entretant se pot afirmar que

Sola lo poble 'l peix a retillo pot fer pensar als frares, encanyissats bons garruts per adularlos lo matillo.

—Què rediables haurá passat entre un rector de Port-Bou y la seva nevada, que s' hagin vist obligats, segons contan los parroquians de dit senyor, a declarar-se en huelga, dich, en divorci?

Com la gent es tant trapassera, se mormola per aquell poble que estant cert Cargol ocupat a la sagristia de la parroquia en la piadosa feyna d' introduhir no sé que en lo sagrari del misteri de la encarnació ab la dona de cert nunci, lo sorprené que la nevada, que 's corcava de esperar lo servitll' i xocolate, y desbarat lo marro donant fi a tan mistica operació trenca a cops de cadira totas las canadellas y esbardellant lo tuf de la nuncia, amén d' algun tanto demunt de la cloca del esmentat Cargol.

Aixó contan los batlliers de Port-Bou, afegint que per tots aquets motius l' ofesa nevada toca pirandó en lo primer tren que d' allí sortí; mes com ja lo senyor rectori declará desde la banyera del Esperit sant, que tot aixó eran columnas propaladas pels que li volen mal, nosaltres, que no 'ns agrada del Cargol ni la baba, ni la banya, ni la cloca, ni li volém mal, no ho volém créuer fins que ho justifiqú alguna pronsa que 'ns mereixi tant crédit com lo mateix nunci de la nuncia, per exemple.

EPIGRAMAS

Deya lo carroter Roure aquest dia ab prou treball: —De casa no 'm deixan moure los meus feréstechs caballs!

JOAN VIA



KARADA

Ni ha una ha dos a Total que l' admira, etc. puig en direcció a Tret ha sembla mirar natural.

L. Lòpez y Lòpez

ANAGRAMA

Dintre un gran total fixat tinch un gran tot molt cacat.

J. Pina y C.

ROMBO

Sustituir los punts per lletres de manera que lligades horizontal y verticalment, donguin los següents resultats: 1.ª retlla: Consomant; 2.ª: Part del home; 3.ª: Los soldats de portax; 4.ª: Un peix; 5.ª: Consomant.

F. Colze

GEROGLIFICH

K I V I
I B N O
T còlera D
K P

M. Garró

SOLUCIONS

A LAS GABRIELAS DEL SEÑOR PABAT GEROGLIFICH.—Per saber si es verider. TERRACA-GONGAR.—LA TRAMONTANA. L'ONGORON S'ONGORON.—Simulacro, Caasimiro, Maurici, Carlas, Mario, Sara, Mux, La, U.

Th «La Amalicia» de lo Bando Ultramarit. E. Barrocas

LA REVOLUCIO
POEMA EN TRES CANTS
original de J. Lluana es ilustrat per Moliné.
Preu DOS rals.